

רשומות

הצעות חוק

ה מ מ ש ל ה

9 ביולי 2012

707

י"ט בתמוז התשע"ב

עמוד

הצעת חוק נכסים של נספי השואה (השבה ליורשים והקדשה למטרות סיוע והנצחה) (תיקון).

1164 התשע"ב-2012

הצעת חוק נכסים של נספי השואה (השבה ליורשים והקדשה למטרות סיוע והנצחה) (תיקון), התשע"ב-2012

תיקון סעיף 2 1. בחוק נכסים של נספי השואה (השבה ליורשים והקדשה למטרות סיוע והנצחה), התשס"ו-2006 (להלן – החוק העיקרי), בסעיף 2 – (1) אחרי ההגדרה "אדם מנהל" יבוא:

"בעלי זכויות אחרים בנכסים" – למעט נושה של נספה או של יורשיו;

(2) בהגדרה "נכס של נספה השואה", בפסקה (2), בסופה יבוא "למעט נכס שאפטרופוס הכללי או החברה נוכחו כי לא מתקיים בו האמור בפסקאות (1) ו(3); לענין זה יקראו את פסקה (1) כאילו אחרי "ובעל הזכויות האחרון בו" נאמר "לפני שהוקנה לממונה על רכוש האויב לפי פקודת המסחר עם האויב, 1939".

ד ב ר י ה ס ב ר

ולא ידוע אם בעל הזכויות האמור נותר בחיים לאחר יום כ"ז בטבת התש"ו (31 בדצמבר 1945) או שידוע כי הוא נספה בתקופה שמיום י"ז באלול התרצ"ט (1 בספטמבר 1939) עד יום כ"ז בטבת התש"ו (31 בדצמבר 1945) בחבל ארץ כאמור;

(2) הוא נכס אשר רואים אותו, לפי הוראות סעיף 21 לחוק האפטרופוס הכללי, כאילו ניתן לגביו צו ניהול;

(3) הוא תמורתו של נכס שהתקיים בו האמור בפסקה (1), ובלבד שהאמור בפסקה (1) מתקיים בתמורה כאמור;

סעיף 21 לחוק האפטרופוס הכללי, התשל"ח-1978 (להלן – חוק האפטרופוס הכללי), קובע כי נכסים שערב תחילתו של החוק האמור היו מוקנים לממונה על רכוש האויב לפי פקודת המסחר עם האויב, 1939 (להלן – הממונה על רכוש האויב), יראו אותם כמשוחררים מהוראות אותה פקודה וכאילו ניתן לגביהם צו ניהול לפי חוק האפטרופוס הכללי. כאמור לעיל, בפסקה (2) להגדרה "נכס של נספה השואה", נקבע כי אחד מסוגי הנכסים שהחוק חל עליו, הוא "נכס אשר רואים אותו, לפי הוראות סעיף 21 לחוק האפטרופוס הכללי, כאילו ניתן לגביו צו ניהול". במהלך יישום החוק התברר כי בידי האפטרופוס הכללי מצויים, או היו מצויים והועברו לחברה מכוח החוק, נכסים שנהלו על ידו לפי סעיף 21 לחוק האפטרופוס הכללי, שיש לגביהם הזכות לכך שהם לא השתייכו, בטרם הקנייתם לממונה על רכוש האויב, למי שמתקיים בו האמור בפסקה (1) להגדרה האמורה של "נכס של נספה השואה". כך, למשל, נכס שבתיק ניהולו נמצאו ראיות לכך שבעליו היה חי לאחר יום כ"ז בטבת התש"ו (31 בדצמבר 1945).

התיקון המוצע נועד להבהיר כי נכסים כאמור לא יכללו בהגדרה "נכס של נספה השואה" שנקבעה בחוק, והוראות החוק לא יחולו עליהם. הסמכות לענין זה ניתנה לאפטרופוס הכללי ולחברה במקביל, והכוונה היא שתופעל על ידי מי שמחזיק בנכס ובהזכות לכך שאילו לא היה מוקנה לממונה על רכוש האויב כאמור, לא היה

כללי מטרתה של הצעת חוק זו היא לייעל את עבודת החברה לאיתור ולהשבת נכסים של נספי השואה (להלן – החברה), ולהביא למימוש מטרותיה בזריות המתבקשת בנסיבות הענין, וכן להקל על היורשים של נספי השואה שאותרו, בהוצאת צווי הירושה ביחס לנכסים המנוהלים על ידי החברה, לשם השבת הנכסים ליריהם.

התיקונים המוצעים מתייחסים הן לפעילותה השוטפת של החברה, ובכלל זה לתקציבה השוטף, והן לעניינים הנוגעים להוצאת צווי ירושה הנדרשים מאת יורשי הנספים לשם קביעת זכאותם בנכסים של נספי השואה, כאמור לעיל.

סעיף 1 לפסקה (1)

על פי המצב כיום, אין זה ברור כי תפקידה של החברה אינו להשיב נכסים לאנשים או לגופים עסקיים שרכשו זכויות חוזיות מנספה או מיורשי עיזבוננו של נספה, זאת בשל אי-הבהירות הקיימת באשר לאיפיונם של "בעלי זכויות אחרים" בנכסים, במובחן מיורשים. לפיכך מוצע להבהיר את הביטוי "בעלי זכויות אחרים בנכסים" המופיע בחוק נכסים של נספי השואה (השבה ליורשים והקדשה למטרות סיוע והנצחה), התשס"ו-2006 (להלן – החוק או חוק נכסים של נספי השואה), ולקבוע בהגדרה בסעיף 2 לחוק כי המונח "בעלי זכויות אחרים בנכסים" לא כולל נושה של נספה או של יורשיו,

לפסקה (2)

בסעיף 2 לחוק מוגדר כי "נכס של נספה השואה", שהחוק חל עליו (להלן – נכס של נספה השואה), הוא "נכס שמתקיים בו אחד מאלה, למעט נכס גרמני, בהגדרתו בסעיף 2(ה) לחוק נכסי גרמנים, התש"ו-1950:

(1) הוא נמצא בישראל ובעל הזכויות האחרון בו, הידוע, הוא אדם שמקום שהותו האחרון הידוע היה בחבל ארץ אשר ביום י"ז באלול התרצ"ט (1 בספטמבר 1939) היה שייך למדינה מהמדינות המפורטות בתוספת הראשונה,

¹ ס"ח התשס"ו, עמ' 202.

² ע"ר 1939, תוס' 1, עמ' (ע) 79, (א) 95; ס"ח התש"י, עמ' 149.

"(ב) החברה תתחיל בעריכת חקירה כאמור בסעיף קטן (א) לגבי נכס, לא יאוחר מתום שנה מיום שהועבר הנכס לידיה, לפי כללים שתחליט עליהם החברה בהתחשב בשווי הנכס ובמידע שיש בידי החברה בעניינו ובעניין בעליו; כללים כאמור בסעיף קטן זה יפורסמו באתר האינטרנט של החברה.

(ג) שר המשפטים רשאי לקבוע הוראות לעניין חקירות כאמור בסעיף קטן (א), ובכלל זה לגבי משך החקירות, ורשאי הוא לקבוע הוראות שונות בהתייחס לסוגים שונים של נכסים, לרבות בהתייחס לשוויים."

3. בסעיף 26 לחוק העיקרי, אחרי "שישה חודשים ממועד הגשת הבקשה" יבוא "ואם נדרש לחברה מידע נוסף, מהמבקש או ממקורות אחרים, לצורך קבלת ההחלטה – בתוך חודשיים ממועד קבלת מלוא המידע האמור, ובלבד שאם נדרש מידע נוסף מהמבקש – החברה דרשה ממנו את המידע בתוך ארבעה חודשים ממועד הגשת הבקשה".

ד ב ר י ה ס ב ר

שאינם נכסי מקרקעין ששוויים בין 20,000 שקלים חדשים ל-200,000 שקלים חדשים וכן נכסים שבידי החברה מידע ולפיו הם שייכים לאותם הבעלים אם שוויים המצטבר הוא בין 20,000 שקלים חדשים ל-200,000 שקלים חדשים – שנה וחצי מיום התחילה; נכסים שאינם נכסי מקרקעין ששוויים נמוך מ-30,000 שקלים חדשים – בתוך שנתיים וחצי מיום התחילה.

סעיף 3 הניסיון שהצטבר בחברה מלמד כי במקרים רבים שבהם מוגשות לחברה בקשות של טוענים לזכויות בנכס של נספה השואה (להלן – בקשות), אין היא מצליחה להשיב לפונה בתוך חצי שנה ממועד הגשת הבקשה, כפי שמחייב אותה סעיף 26 לחוק בנוסחו הנוכחי. זאת מכיוון שבמקרים רבים כדי להחליט בבקשה נדרש לחברה מידע נוסף שאותו אין היא מצליחה לקבל במסגרת התקופה שנקבעה. לצורך קבלת ההחלטה נדרש לחברה, לעתים, מידע שקבלתו תלויה בגופים אחרים כגון המחזיקים הקודמים בנכסים, אדם שאינו מעביר מידע לחברה על אף דרישתה לפי סעיפים 17 ו-18 לחוק, או בשל צורך להמתין להחלטות ועדת הערר בהקשר לנכס או למידע הקשור אליו. כמו כן, לעתים אף המבקש אינו מצליח להעביר לחברה את כל החומר שהתבקש להעביר לה לצורך קבלת ההחלטה, ואף החברה אינה מצליחה לעבות את תיק הנכס ולאחר מידע נוסף על בעל הנכס הרשום. לפיכך מוצע לתקן את סעיף 26 לחוק ולקבוע בו מסגרת זמנים אחרת לטיפול בבקשות שלגביהן נדרש לחברה מידע נוסף לצורך קבלת החלטה.

על פי המוצע, המועד למתן החלטות בבקשות השבה שהתקבלו לאחר תום תהליך האיתור המיוחד, יהיה בתוך חודשיים ממועד קבלת מלוא המידע הנדרש על ידי החברה לצורך בדיקת הבקשות, ובלבד שאם נדרש מידע נוסף מהמבקש – החברה דרשה אותו בתוך ארבעה חודשים ממועד הגשת הבקשה.

נכלל בהגדרה נכס של נספה השואה לפי החוק, לפיכך מוצע לתקן את פסקה (2) להגדרה האמורה של "נכס של נספה השואה", ולמעט ממנה נכסים שהאפוסטרופוס הכללי או החברה נוכחו כי לא מתקיים לגביהם האמור בפסקאות (1) ו-(3) לאותה הגדרה. לעניין בדיקת תחולת פסקה (1) להגדרה על נכסים כאמור, לא יראו את הממונה על רכוש האויב כ"בעל הזכויות האחרון" בנכסים, אלא את מי שקדם לו.

סעיפים 2 ו-17 החברה היא להשיב נכסים של נספי השואה ליורשיהם, מוצע לקבוע כי החברה תחויב להתחיל בעריכת חקירה לאיתור היורשים ובעלי הזכויות בנכס שהועבר לידיה, לא יאוחר משנה מיום שאותו הנכס הועבר אליה. קביעת המועד כאמור תסייע באיתור מהיר יותר של היורשים ובעלי הזכויות בנכסים, תוך ביצוע הליכי איתור לגבי כלל הנכסים שהתיקון יחול לגביהם. מוצע לקבוע כי הליכי האיתור ייעשו לפי כללים שעליהם החליטה החברה, אשר יפורסמו באתר האינטרנט של החברה. כמו כן מוצע להסמיך את שר המשפטים לקבוע בתקנות הוראות לעניין חקירות שיהיה על החברה לערוך, ובכלל זה לגבי משך החקירות. מוצע להסמיך את השר לקבוע הוראות שונות בהתייחס לסוגים שונים של נכסים, לרבות בהתייחס לשוויים של הנכסים.

כדי לתת לחברה שהות להיערך ליישומי של התיקון המוצע, וזאת בלי שפעולות החקירה כאמור יבואו על חשבון יישום מטרותיה הנוספות של החברה, מוצע לקבוע בסעיף 17 להצעת החוק הוראת מעבר ולפיה החברה תחל בביצוע פעולות חקירה ביחס לנכסים שהועברו לידיה טרם תחילתו של התיקון המוצע, במועדים המפורטים להלן: (1) נכסי מקרקעין – בתוך חצי שנה מיום התחילה; (2) נכסים שאינם נכסי מקרקעין ששוויים מעל 200,000 שקלים חדשים וכן נכסים שבידי החברה מידע ולפיו הם שייכים לאותם הבעלים אם שוויים המצטבר הוא מעל 200,000 שקלים חדשים – בתוך שנה מיום התחילה; (3) נכסים

- תיקון סעיף 28 4. בסעיף 28(א) לחוק העיקרי, במקום "סעיף 22" יבוא "סעיפים 22 ו-26".
- תיקון סעיף 33 5. בסעיף 33 לחוק העיקרי, בסופו יבוא:
- "(ג) על אף הוראות סעיף קטן (א), השר רשאי לקבוע בתקנות כי בהתקיים נסיבות מיוחדות שיקבע, ובכלל זה אי-שיתוף פעולה של חלק מהיורשים, או שווי נמוך של הנכס המיועד להשבה, רשאית החברה למסור למבקש נכס גם בלא שקיבלה כתב התחייבות כאמור בסעיף קטן (א), והכל בכפוף לתנאים שיקבע."
- תיקון סעיף 34 6. בסעיף 34(ג) לחוק העיקרי, במקום "משווי הנכסים שהועברו לחברה בכל שנה" יבוא "מהסכום שהקצתה החברה באותה שנה לכלל מטרות הסיוע ולא יפחת מ-5% מהסכום האמור".
- תיקון סעיף 35 7. בסעיף 35 לחוק העיקרי –
- (א) בסעיף קטן (א), הסיפה החל במילים "ואולם נכס שנוהל" – תימחק;
- (ב) אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:
- "(ג) על אף האמור בסעיף קטן (א), לגבי נכסים מן הסוגים המפורטים להלן יחולו תקופות עיכוב המימוש המפורטות לצדם:
- (1) נכס שנוהל על ידי האפוטרופוס הכללי או על ידי אדם מנהל לפני העברתו לחברה – תקופת עיכוב המימוש תסתיים בתום תקופת תהליך האיתור המיוחד או בתום שבע שנים מהיום שבו נמסר לניהול של האפוטרופוס הכללי או של האדם המנהל, לפי המאוחר מביניהם;

ד ב ר י ה ס ב ר

מוצע לתקן את הסעיף האמור ולהסמיך את השר לקבוע בתקנות כי במקרים מיוחדים ובתנאים שיקבעו על ידו, תוכל החברה לוותר על הדרישה כי בטרם השבת נכס ליורש תקבל ממנו כתב התחייבות כאמור, וזאת בין השאר במקרים שבהם חלק מהיורשים אינם משתפים פעולה עם החברה (מה שמביא לפגיעה בכלל היורשים של אותו נכס) או במקרים של שווי נמוך של הנכס המיועד להשבה.

סעיף 6 בסעיף 34(ג) לחוק נקבע כי בתום שנתיים מיום הקמת החברה תהיה החברה רשאית לעשות שימוש בנכסים שהועברו אליה לשם הנצחת הנספים בשואה, ובלבד שהחברה תיתן עדיפות לשימוש בנכסים כאמור למטרות סיוע לניצולי השואה. כמו כן נקבע בסעיף כי הסכום המיועד למטרות הנצחה כאמור לא יעלה על 10% משווי הנכסים שהועברו לחברה בכל שנה.

מאחר שמסת הנכסים שמועברת לניהולה של החברה בכל שנה הולך ופוחת, וכדי לבטא את החשיבות המיוחדת להנצחת השואה, מוצע לתקן את סעיף 34(ג) לחוק ולקבוע כי החברה תעביר בכל שנה עד 10% מהסכום שהקצתה באותה השנה לכלל מטרות הסיוע, ובלבד שלא יפחת מ-5% מסכום זה, למטרות הנצחה כאמור.

סעיף 7 סעיף 35 לחוק מגדיר תקופת עיכוב מימוש בת שבע שנים החל ביום העברת נכס לחברה, שבה חל איסור לממש נכס של נספה השואה שאינו בגדר כספים. על פי דיווחי החברה, כיום היא מנהלת נכסים שמימושם מעוכב כאמור, בשווי של יותר מ-160

סעיף 4 בשל טעות שנפלה עם חקיקת החוק, לפי נוסחו הנוכחי של סעיף 28 לחוק לכאורה אין אפשרות לערוך על החלטות החברה בבקשות לקבלת זכויות בנכס של נספה השואה שהועבר לחברה לאחר תהליך האיתור המיוחד, שניתנו לפי סעיף 26 לחוק. התיקון המוצע נועד לתקן את הטעות ולאפשר הגשת ערר על החלטות החברה לפי סעיף 26, וזאת בדומה לערר שניתן להגיש על החלטות החברה בבקשות לקבלת זכויות בנכס של נספה השואה שהועבר לחברה בתהליך האיתור המיוחד, שניתנו לפי סעיף 22.

יצוין כי עד חודש יוני 2009 לא היה צורך מעשי בהגשת עררים בהחלטות כאמור, שניתנו על בקשות שהוגשו לפי סעיף 26 לחוק, מאחר שהליך האיתור המיוחד הסתיים רק בחודש יוני 2009, וממילא כל החלטות החברה עד לשלב זה ניתנו מכוח סמכותה לפי סעיף 22 לחוק. כמו כן יצוין כי בחיי המעשה לא נמנע מאדם שראה את עצמו נפגע מהחלטת החברה לפי סעיף 26 להגיש ערר לוועדת הערר על פי סעיף 28 לחוק, וועדת הערר נהגה לדון בערעורים אלה.

סעיף 5 סעיף 33 לחוק קובע כי החברה תמסור למבקש את הנכס, רק כנגד כתב התחייבות שלפיו, אם יוכח כי הוא אינו בעל הזכויות בנכס או בחלקו, הוא מתחייב להחזיר את הנכס או את שווי של הנכס, או של החלק בנכס, לפי ערכו המשוערך ליום התשלום בפועל אם הנכס אינו בידיו עוד, בתוך 30 ימים מהמצאת דרישה לכך מאת החברה.

(2) נכס שנוהל על ידי הקרן הקיימת לישראל או על ידי חברת הימנותא בע"מ, שבע שנים לפחות לפני העברתו לחברה – תקופת עיכוב המימוש תסתיים בתום תקופת תהליך האיתור המיוחד או בתום חמש שנים מהיום שבו נמסר לניהולה של החברה, לפי המאוחר מביניהם;

(3) נכס שהוא נייר ערך – תקופת עיכוב המימוש תסתיים בתום תקופת תהליך האיתור המיוחד או בתום שנתיים מהיום שבו נמסר לניהולה של החברה, לפי המאוחר מביניהם.

8. בסעיף 38(א) לחוק העיקרי, במקום הסיפה החל במילים "אלא לתקופה מרבית של שנה" תיקון סעיף 38 יבוא "אלא לתקופה מרבית של שלוש שנים, הניתנת להארכה לתקופות נוספות שלא יעלו על שלוש שנים כל אחת, ובלבד שההשכרה, ההשאלה או הפעולה האחרת כאמור, תסתיים, לכל המאוחר, במועד המוקדם מבין אלה:
- (1) חצי שנה לאחר המועד שבו נקבעה זכאותו של יורש באותו נכס לפי סעיף 22 או לפי סעיף 26;
- (2) שנה לפני תום תקופת פעילות החברה.
9. בסעיף 51(ד) לחוק העיקרי, בסופו יבוא "אחד לפחות מבין חברי הדירקטוריון יהיה מי שהוא בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית כמשמעותה בסעיף 240 לחוק החברות, התשנ"ט-1999".

ד ב ר י ה ס ב ר

זה כדי לגרוע מהצורך בבדיקה הפרטנית הנדרשת על פי סעיף 37 לחוק, לרבות הבדיקה של המשמעות או הערך הרגשיים או הסמליים שעשויים להיות לניירות הערך, על פי סעיף 37(ג) לחוק.

סעיף 8 מוצע להאריך את התקופה המרבית להשכרת נכס המצוי בידי החברה, לתקופה של עד 3 שנים, במקום שנה כפי שקובע סעיף 38 לחוק כיום, ובלבד שחווה השכירות יסתיים חצי שנה לאחר המועד שבו נקבעה זכאותו של יורש באותו נכס או שנה לפני תום תקופת פעילות החברה, לפי המוקדם.

התיקון מבוקש נוכח טענת החברה שלפיה המגבלה הקיימת כיום על השכרת נכסים לתקופה מרבית של שנה, מקשה מאוד על ההשכרה של הנכסים האלה. ישנם נכסים, לרוב נכסים עסקיים, שקשה מאוד להשכירם לתקופה קצרה של שנה והאפשרות להשכירם לתקופה ארוכה יותר תקל על השכרתם ותגדיל את ההכנסה מהשכרתם, וזאת לתועלת היורשים, ככל שיאותרו, או לטובת סיוע לניצולי השואה הזקוקים, ככל שהתמורה תועבר למטרה זו. המגבלה המוזכרת לעיל תמנע פגיעה ביושרים במקרה שיאותרו. יצוין כי ממילא גם במקרים שבהם מצליחה החברה לאתר יורשים, חולף זמן בין איתור היורש לבין המועד שבו הוא יכול לקבל את הנכס לידי, ובתקופת ביניים זו יוכל היורש להחליט אם ברצונו להפסיק את השכרת הנכס.

סעיף 9 מוצע לתקן את סעיף 51(ד) לחוק ולקבוע כי לפחות אחד מבין חברי הדירקטוריון של החברה יהיה מי שהוא בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית כמשמעותה בסעיף 240 לחוק החברות התשנ"ט-1999

מיליון שקלים חדשים, מרביתם נכסי נדל"ן שהעבירה הקרן הקיימת לישראל וחברת הבת שלה הימנותא בע"מ (להלן – קק"ל) לרשות החברה. בשל העובדה שנכסים אלה הועברו לחברה באמצע שנת 2007, הרי שלפחות עד אמצע שנת 2014 לא יהיה ניתן לעשות בהם שימוש לצורכי סיוע לניצולים, שכידוע לא נותרו רבים מהם ומספרם הולך ומתמעט עם הזמן.

מדיניות ניהול הנכסים של החברה נגזרת ממטרות העל שהציב החוק. מטרות אלה מכתיבות סטייה ממדיניות ניהול שמרנית, ולכך שני טעמים עיקריים: האחד – החובה לבצע פעולות יזומות, בהיקף רחב, לאיתור יורשי הנכס; השני – החובה לעשות שימוש בנכסים שלא נמצאו להם יורשים לצורכי סיוע לניצולי השואה הזקוקים לכך. באופן טבעי מילוי המטרה השנייה תלוי במילוי המטרה הראשונה.

באשר לקיצור תקופת עיכוב המימוש של הנכסים שהגיעו מקק"ל: קק"ל נקטה מדיניות פרסום של שמות בעלי הנכסים, בדומה לאפטרופוס הכללי, מאז שנת 1998. שמות בעלי הנכסים שבניהולה ובניהול חברת הבת שלה הימנותא, פרסמו באתר האינטרנט שלה ובבתי המשפט. על כן מוצע לגבי נכסים כאמור להעמיד את תקופת עיכוב המימוש, שתכליתה מתן הזדמנות ליושרים לפנות לחברה לשם שחרור רכושם, על תקופה קצרה יותר מזו החלה ביחס לכלל הנכסים.

באשר לקיצור תקופת עיכוב המימוש של נכסים שהם ניירות ערך: ככלל לניירות הערך אין משקל סנטימנטלי מיוחד והם היוו אפיק השקעה, וניתן להסתפק לגביהם בתקופת עיכוב מימוש של שנתיים. יובהר כי אין בתיקון

- תיקון סעיף 53 .10 בסעיף 53 לחוק העיקרי, בסופו יבוא:
- "(ג) החברה תפרסם את הדין וחשבון שהוגש לשרים כאמור בסעיף קטן (ב). באתר האינטרנט שלה."
- תיקון סעיף 54 .11 בסעיף 54(ב) לחוק העיקרי –
- (1) בפסקה (1). אחרי פסקת משנה (ב) יבוא:
- "(ג) על אף האמור בפסקת משנה (ב) –
- (1) בשנת הכספים 2015 – על 80 אחוזים מהתקציב השוטף שאושר לשנת 2011, בצירוף הפרשי הצמדה למדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, מהמדד הידוע ביום 1 בינואר 2011 (להלן – הפרשי הצמדה);
- (2) בשנת הכספים 2016 – על 65 אחוזים מהתקציב השוטף שאושר לשנת 2011, בצירוף הפרשי הצמדה;
- (3) משנת הכספים 2017 ואילך – על 50 אחוזים מהתקציב השוטף שאושר לשנת 2011, בצירוף הפרשי הצמדה";
- (2) בפסקה (2). בסופה יבוא "ובשים לב לתפקידיה של החברה ולמשימות העומדות לפניה ביתרת תקופת פעילותה, במגמה להתאים את התקציב לפעילות הנדרשת לשם מימוש מטרות החברה".

ד ב ר י ה ס ב ר

לתקציב השוטף שאושר לה לשנת 2011, העומד על סך של כ־20 מיליון שקלים חדשים, בצירוף הפרשי הצמדה למדד המחירים לצרכן.

מוצע להחיל הסדר זה החל משנת הכספים 2015 ואילך. זאת מאחר שעל פי הערכות החברה, היא צפויה לסיים את עיקרם של הליכי איתור הנכסים והיורשים ובעלי הזכויות האחרים בנכסים עד למועד זה ומאחר שלמטרות אלה מוקצים מרבית משאביה.

כמו כן מוצע לקבוע כי החל מהמועד האמור תחיל החברה בהיערכות להקטנת תקציבה השוטף במשך שלוש שנים עוקבות, עד להפחתת תקציבה בשנת הכספים 2017, בכמחצית מתקציבה השוטף לשנת 2011 בצירוף הפרשי הצמדה למדד המחירים לצרכן.

נוסף על כך מוצע לקבוע כי באישור התקציב השנתי השוטף, ישימו לב חברי דירקטוריון החברה וחברי הוועדה הממנה, לתפקידיה של החברה והמשימות העומדות לפניה ביתרת תקופת פעולתה, כך שהתקציב יתאים לפעילות הנדרשת של החברה לשם מימוש מטרותיה על פי החוק – איתור הנכסים והיורשים והקדשה למטרות סיוע והנצחה.

(להלן – דירקטור מומחה). התיקון המוצע נועד להחיל על החברה תיקון דומה שהוחל לאחרונה על כלל החברות הממשלתיות. יובהר כי, במקרים שבהם נדרש למנות כמה דירקטורים לחברה, יהיה ניתן למנות את אותם דירקטורים שאינם בעלי מומחיות כאמור, אף אם הדירקטור המומחה טרם מונה, ובלבד שמינויים של הדירקטורים שאינם בעלי מומחיות כאמור לא תמנע את מינויו של הדירקטור המומחה.

סעיף 10 לשם הגברת השקיפות הציבורית בפעילותה של החברה, מוצע לקבוע כי הדיווחים שהיא מגישה לשרים לפי סעיף 53 לחוק יפורסמו על ידה גם באתר האינטרנט שלה.

סעיף 11 לפי סעיף 54 לחוק, החל מהשנה השנייה לפעילותה של החברה, תקציבה של החברה הוא נגזרת של שווי הנכסים שהיו בידה בסוף שנת התקציב הקודמת. כדי לעודד את החברה להגשים את מטרותיה הקבועות בחוק – השבת נכסים ליורשיהם ומימוש נכסים שירשיהם לא אותרו ושימוש בתמורתם לסיוע לניצולי השואה ולהנצחת נפסי השואה, מוצע לנתק את הזיקה בין שווי הנכסים שבידי החברה לבין תקציבה השנתי. כך, מוצע לקבוע כי התקציב השוטף של החברה ייקבע ביחס

"שניים שמתו כאחד 68א. (א) בלי לגרוע מהוראות סעיף 68, מתו שניים או יותר ולא נקבע מי מהם מת תחילה, יהיו הזכויות בעיזבוננו של כל אחד מהם לפי כללים אלה:

- (1) היה אחד התובעים יורש-ודאי ותובע אחר היה יורש-ספק, עדיף התובע שהוא יורש-ודאי;
 - (2) היו שני התובעים יורשי-ספק, עדיף התובע שהוא בן-זוגו או קרובו של המוריש שאת עיזבוננו מחלקים;
 - (3) בין התובעים אחדים באותה דרגת עדיפות יחולק העיזבון, באין צוואה, לפי כללי החלוקה שבירושה על פי דין.
- (ב) בסעיף זה –
- "יורש-ודאי" – מי שהיה יורש בין אם האחד ובין אם האחר מת תחילה;
- "יורש-ספק" – מי שהיה יורש רק אם אחד מהם מת תחילה.

הגבלת זכות הוריי 68ב. על אף הוראות סעיף 68, לעניין מתן צו ירושה לגבי נכס של נספה השואה, יקראו את סעיף 6 בתוספת השנייה לפקודת הירושה, בלא המילים "ואולם אם הניח המוריש בנים או בני בנים, והוריו או אחד מהם עודם בחיים, נותנים להם או לאחד מהם שישית מן הירושה".

ד ב ר י ה ס ב ר

וצאצאיהם, הוריי הוריו של המוריש וצאצאיהם. הגדרה זו זהה למעשה להגדרה "קרוב" המופיעה בסעיף 10(2) לחוק הירושה.

לסעיף 68 המוצע

מוצע, ביחס לנכס של נספה השואה, לוותר על הדרישה הקבועה בסעיף 6 בתוספת השנייה לפקודת הירושה – להותיר שישית מן הזכויות בנכס לטובת הוריי המוריש, בהעדר מידע על מועד פטירתם, אם קיים לגבי יורש שהוא צאצא של נספה השואה. הוראה זו מתבקשת נוכח נסיבות השואה וחלוף הזמן הרב אשר יוצרים קושי משמעותי ביותר בהוכחת נסיבות ומועדי פטירתם של הוריי המוריש, כאשר התוצאה במקרים אלה היא שנכדיו וניניו של נספה השואה בעל הנכס אינם זכאים לעיזבון במלואו, בעוד השישית המיועדת לכאורה להוריי המוריש לא תועבר ליורשים אלה. זאת בעוד שהדעת נותנת כי לפחות ברובם של המקרים, בהעדר מידע אחר, הוריהם של מי שנספו בשואה לא שרדו אחריהם. בהתאם להוראת התחולה הקבועה בסעיף 16 להצעת החוק, הוראת סעיף 68 תחול על צווי ירושה שיוצאו מיום תחילתו של התיקון המוצע ואילך.

סעיפים 12 ו-16 לסעיף 68 המוצע

לצורך הבהרת כללי הירושה החלים לגבי נכס של נספה השואה, בהעדר מידע על אודות מועדי הפטירה של החוליות שונות בשרשרת הירושה, מוצע להחיל את כללי הירושה בסוגיית "שניים שמתו כאחד" הקבועים בחוק הירושה, התשכ"ה-1965 (להלן – חוק הירושה). הגם שככלל הדין המהותי החל על ירושתם של נספי השואה הוא פקודת הירושה. יצוין כי הכללים שנקבעו בחוק הירושה בסוגיה זו אימצו את עמדת המשפט העברי על בסיס הרעיון הנזכר בתלמוד (יבמות, דף ל"ח ע"א), שלפיו "אין ספק מוציא מידי ודאי". יתר על כן, עוד בטרם עיגונם של כללים אלה בחוק הירושה הם הוחלו בפסיקת בית המשפט במקרים שחלה עליהם פקודת הירושה (כך, למשל, בע"א 147/49 בורשטיין נ' יודלביץ (פ"ד, כרך ה'/ התשי"א/התשי"ב 1951), וכן בתיק ירושה 147/48 קריסטל נ' ליבוביץ בבית המשפט המחוזי בת"א (פס"מ, כרך ב'/ התשי"א/התשי"א 1950, עמ' 14).

לעניין הביטוי "קרובי המוריש" המופיע בסעיף זה, הכוונה היא לקרובים המנויים בתוספת השנייה לפקודת הירושה, דהיינו: ילדי המוריש וצאצאיהם, הוריי המוריש

הוראות לעניין
הליכים למתן צו
ירושה או צו קיום
צוואה

668. על הליכים למתן צו ירושה או צו קיום צוואה לגבי נכס של נספה השואה לפי חוק זה, יחולו ההוראות לפי חוק הירושה, התשכ"ה-1965³ (להלן – חוק הירושה), בשינויים המחויבים ובשינויים אלה, ככל שאין הוראה אחרת בעניין לפי חוק זה:

(1) על אף האמור בסעיף 67א(א) לחוק הירושה, בקשה לצו ירושה או לצו קיום צוואה לגבי נכס של נספה השואה שהוגשה לרשם לענייני ירושה, לא תועבר לבית המשפט גם אם התקיימו הנסיבות כאמור בפסקאות (3), (4) או (7) שבאותו סעיף, ואולם אם התקיימו הנסיבות שבפסקאות (3) או (4) שבאותו סעיף ומבקש הצו ביקש כי הדיון בבקשה יועבר לבית המשפט – תועבר הבקשה לבית המשפט; אין בהוראות פסקה זו כדי לגרוע מהוראות פסקה (8) שבסעיף האמור.

(2) בקשה לצו ירושה או לצו קיום צוואה לגבי נכס של נספה השואה תוגש לרשם לענייני ירושה במחוזו תל אביב; השר רשאי, בצו, לקבוע כי בקשות כאמור יוגשו לרשם במחוז אחר; לעניין זה, "מחוז" – מחוז בהתאם לאזורי פעולתם של הרשמים לענייני ירושה שקבע שר המשפטים לפי סעיף 65א(ד) לחוק הירושה.

(א) הוגש מסמך שנערך או שהוצא במקום שמחוץ לשטח שחל עליו המשפט של מדינת ישראל, במסגרת הליכים למתן צו ירושה או צו קיום צוואה לגבי נכס של נספה השואה לפי חוק זה, והודיעה החברה לרשם לענייני ירושה או לבית המשפט, לפי העניין, כי המסמך אותר ואומת על ידה או על ידי מי מטעמה, יראו את המסמך כאילו התקיימו לגביו התנאים המנויים בסעיף 30 לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971⁴.

הודעת החברה על
ממצאים והגשת
מסמכים

ד ב ר י ה ס ב ר

המשפט), וכן מקרים שבהם חל דין זר על הירושה (זאת לאור הוראת סעיף 68 לחוק). יצוין כי אין בהוראות אלה כדי לגרוע ממסכותו של הרשם לענייני ירושה להעברת הדיון לבית המשפט במקרים המתאימים מכוח סמכותו הכללית הקבועה בסעיף 67א(8) לחוק הירושה.

לסעיף 68 המוצע

במסגרת ההקלות לטובת היורשים במסגרת ניהול הליך מתן צו ירושה לגבי נכס של נספה השואה כהגדרתו בחוק, מוצע לוותר על הדרישה לאימות קונסולרי או קבלת אישור אחר בהתאם לסעיף 30 לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971, לגבי מסמך שנערך או שהוצא מחוץ לשטח שחל עליו המשפט של מדינת ישראל, ולהסתפק תחתיו בהודעת החברה כי המסמך אותר ואומת על ידה או על ידי מי מטעמה.

עוד מוצע להקנות מעמד של ראייה לכאורה לממצאי החברה, בכל הנוגע להרכב משפחתו של נספה השואה,

לסעיף 68 המוצע

מוצע לקבוע כי על הליכים למתן צו ירושה או צו קיום צוואה לגבי נכס של נספה השואה לפי החוק, יחולו ההוראות השונות שנקבעו לפי חוק הירושה, בשינויים המחויבים, ככל שלא נקבעה הוראה אחרת בעניין לפי חוק זה.

כמו כן, לצורך הקלה על יורשי הנספים באמצעות ייעול הליך מתן צווי ירושה לגבי נכס של נספה השואה, ולשם חיזוק המומחיות בתחום רגיש זה, מוצע לרכוז את ההליכים למתן צו ירושה או צו קיום צוואה לגבי נכסים אלה בידי הרשם לענייני ירושה בתל אביב, ולוותר על הדרישה להעברת הדיון לבית המשפט גם במקרים שברגיל מועברים לטיפולו, ובכלל זה – מקרים שבהם האפוטרופוס הכללי מייצג בבקשה חסוי, קטין או נעדר, מקרים שבהם היועץ המשפטי לממשלה ראה לנכון להצטרף להליך (למעט אם מגיש הבקשה לצו ביקש שהדיון יעבור לבית

³ ס"ח התשכ"ה, עמ' 63.

⁴ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 18, עמ' 421.

(ב) (1) בהליכים למתן צו ירושה או צו קיום צוואה לגבי נכס של נספה השואה לפי חוק זה, תהיה החברה רשאית להגיש לרשם לענייני ירושה או לבית המשפט, לפי העניין, לאחר שערכה את הפעולות לאיתור יורשי הנספה המפורטות בסעיפים 17 עד 25 ובתוספת הרביעית, הודעה בכתב על ממצאיה בכל הנוגע להרכב המשפחה של הנספה מקרבת דם ומקרבת חיתון, המועדים וסדר הפטירה של בני משפחת הנספה, או כל מידע אחר בקשר לאותם עניינים שאותר על ידי החברה או שהחברה מצאה כי לא ניתן לאתרו (להלן – הודעה על ממצאים).

(2) ההודעה על הממצאים תפרט את הפעולות שנעשו ואת הממצאים שאליהם הגיעה החברה; השר רשאי לקבוע כללים לעניין אופן הגשת ההודעה ודרך פירוט הממצאים האמורים בה.

(3) הוגשה הודעה על ממצאים יראו אותה כראיה לכאורה לנכונותם של הממצאים המפורטים בה.

(4) על אף האמור בפסקה (1), תהיה החברה רשאית להימנע מבדיקה באחד או יותר מן המאגרים המפורטים בפרטים 5 עד 8 לתוספת הרביעית, ובלבד שתציין בהודעה על הממצאים כי על פי הממצאים שנאספו על ידה, אין בבדיקה כאמור כדי לתרום להליך איתור הממצאים או שאין הצדקה לבדיקה כאמור מנימוקים מיוחדים אחרים שתפרט בהודעה, ובכלל זה, בהתחשב בעלויות קבלת המידע, שוויו של הנכס וגילו של המבקש.

(5) השר רשאי, בצו, לשנות את התוספת הרביעית.

תיקון סעיף 74

13. בסעיף 74 לחוק העיקרי, בסופו יבוא:

"(ד) לעניין סעיף זה, "נכס של נספה השואה" – לרבות מקרקעין שהחברה רשומה בפנקסי המקרקעין כבעליהם, ובלבד שנרשמה כאמור לפני יום י"א בתמוז התשע"ב (1 ביולי 2012)."

ד ב ר י ה ס ב ר

וממצאים אחרים בנוגע לנכסים שבניהולה ובנוגע לנספי השואה שהיו בעלי אותם נכסים ובני משפחותיהם.

סעיף 13 במהלך שנות קיומה של החברה הוברר כי כמה נכסי מקרקעין הועברו בפועל לבעלותה של החברה, במקום העברתם לניהול החברה ורישום הערה על כך בלבד לפי דרישות החוק. כדי לוודא כי העברת זכויות ליורשים בנכסי מקרקעין שנרשמו כאמור על שם החברה בפנקסי המקרקעין, לא תגרוור עמה חיוב במס או דרישה להמצאת אישורי מסים, מוצע לקבוע כי לצורך הוראות הפטור ממיסוי יראו כנכס של נספה השואה גם

מועדי הפטירות של בני משפחתו וסדרם וכיוצא באלה. נוכח החשיבות שבקיום בדיקה מקיפה וקפדנית עובר למסירתה של הודעת החברה על ממצאיה כאמור, מוצע לקבוע כי בטרם תימסר ההודעה, יהיה על החברה לבצע, נוסף על פעולות האיתור המוטלות עליה בסעיפים 17 עד 25 לחוק, גם בדיקה במאגרי מידע המפורטים בתוספת הרביעית המוצעת וכן פעולות איתור נוספות כפי שיקבע השר (ר' להלן דברי ההסבר לסעיף 15 להצעת החוק).

הוראות אלה נסמכות על המומחיות שצברה החברה במשך שנות פעילותה בנושא איתור מידע, מסמכים

14. תיקון התוספת השלישית לחוק העיקרי, בפרט 1, ברישה, במקום "33א עד 36" יבוא "33א עד 33ד, 34(א), 1(א), (ב) ו-36(ג), 35, 36".
15. אחרי התוספת השלישית לחוק העיקרי יבוא:
- תיקון התוספת השלישית
- הוספת תוספת רביעית

"תוספת רביעית"

(סעיף 68ד(ב))

רשימת פעולות לאיתור יורשים

1. בדיקה במאגר המידע של יד ושם;
2. בדיקה במאגר המידע של בית התפוצות;
3. פנייה לרשויות המדינה אשר עשוי להיות להן מידע שיכול לסייע באיתורם של בעלי הזכויות בנכס;
4. בדיקה באתר לגנאולוגיה יהודית www.jewishgen.org;
5. בדיקה באתר למחקר גנאולוגי כללי www.ancestry.com;
6. בדיקה במאגר מוזיאון השואה בושינגטון www.ushmm.org;
7. בדיקה במאגר המידע של שירות האיתור הבין-לאומי (ITS-AROLSEN), בגרמניה;
8. בדיקה בארכיון מרשם האוכלוסין של עיר המוצא של בעל הזכויות בנכס.
9. פעולות נוספות שקבע השר.

ד ב ר י ה ס ב ר

...(2)

...(3)

1(א) הרשות רשאית להורות, לגבי חברה ממשלתית מסוימת או סוגים של חברות ממשלתיות, בדבר המועדים שבהם יוגשו המסמכים האמורים בסעיף קטן 1(א) לאישור הדירקטוריון של החברה הממשלתית והמועד האחרון לאישורם של מסמכים כאמור בידו הדירקטוריון.

סעיף 15 מוצע להוסיף לחוק תוספת רביעית ולקבוע בה רשימת פעולות שעל החברה לבצע, ובכלל זה רשימת מאגרי מידע שעליה לבדוק, בטרם מתן הודעתה המפורטת על ממצאיה לרשם לענייני ירושה או לבית המשפט, לפי העניין, במסגרת הליך למתן צו ירושה או צו קיום צוואה לגבי נכס של נספה השואה לפי החוק, כאמור לעיל ביחס לסעיף 68 המוצע, להודעת החברה על ממצאיה יינתן מעמד של ראייה לכאורה, ועל כן החשיבות שבקיום בדיקה מקיפה וקפדנית עובר להמצאתה. רשימת הפעולות המנויות בתוספת מהווה נדבך אחד מתוך כלל הפעולות שעל החברה לבצע לפי החוק לצורך איתור יורשי נספה השואה וכל מידע רלוונטי בעניין, ואין בביצוען כדי לייתר כל פעולה נוספת אחרת שיכולה לסייע בכך במקרה קונקרטי.

נכס מקרקעין שנרשם בבעלות החברה לפני יום י"א בתמוז התשע"ב (1 ביולי 2012).

סעיף 14 סעיף 65(א) לחוק קובע כי על החברה יחולו הוראות סעיפים מחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975 (להלן - חוק החברות הממשלתיות), שנקבעו בתוספת השלישית. בהתאם לסעיף 65(ב) לחוק, תיקונים בחוק החברות הממשלתיות שתוקנו לאחר יום תחילתו של החוק, לא יוחלו על החברה באופן אוטומטי, ושר המשפטים מוסמך להחילם על החברה, בצו, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת.

מוצע לתקן את התוספת השלישית לחוק באופן שיקבע במפורש כי על החברה יחולו הוראות סעיף 34(א) לחוק החברות הממשלתיות, שתוקן לאחר מועד תחילתו של החוק. סעיף 34(א) לחוק החברות הממשלתיות קובע כדלקמן:

"34. (א) יושב ראש הדירקטוריון חייב להגיש לשרים ולרשות -

(1) הצעת התקציב והתכניות האמורים בסעיף 32(א)(2) וטיוטת הדו"חות האמורים בסעיף 33(א) - חודש ימים לפני המועד לדיון בהן, וזולת אם קבעו השרים, לאחר התייעצות עם הרשות, תקופה קצרה יותר לעניין זה;

16. הוראות סעיף 68 בלחוק העיקרי, כנוסחו בסעיף 11 לחוק זה, יחולו לגבי צו ירושה שניתן תחילה ביום תחילתו של חוק זה או לאחריה.
17. על אף האמור בסעיף 17(ב) לחוק העיקרי כנוסחו בסעיף 2 לחוק זה, החברה תתחיל בעריכת חקירות כאמור בסעיף 17 לחוק העיקרי, לגבי נכסים שהועברו אליה לפני תחילתו של חוק זה, לפי המפורט להלן:
- (1) לגבי נכסי מקרקעין – בתוך חצי שנה מיום התחילה;
- (2) לגבי נכסים שאינם נכסי מקרקעין –
- (א) אם שווי הנכס עולה על 200,000 שקלים חדשים או אם בידי החברה מידע שלפיו כמה נכסים שייכים לאותם בעלים ושוויים המצטבר עולה על 200,000 שקלים חדשים – בתוך שנה מיום התחילה;
- (ב) אם שווי הנכס הוא בין 30,000 שקלים חדשים ל-200,000 שקלים חדשים או אם בידי החברה מידע ולפיו כמה נכסים שייכים לאותם הבעלים ושוויים המצטבר הוא בין 30,000 שקלים חדשים ל-200,000 שקלים חדשים – שנה וחצי מיום התחילה;
- (ג) אם שווי הנכס נמוך מ-30,000 שקלים חדשים – בתוך שנתיים וחצי מיום התחילה.

